

FUNDACJA

„Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek”
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93
tel. 056 65 22 188, e-mail: fapok@wp.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 870502736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

MEMORIAŁ

Generał Marii Wittek

BCH
Okr. Dublin

+

KOSMOŃSKA Irene

3757/USK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — ..KOSMOWSKA.....Jenna.....

.....T. 3757 / WSK.....

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 -- relacja właściwa

I/2 -- dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora

I/3 -- inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację ✓

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 -- dot. rodziny relatora

III/2 -- dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 -- dot. ogólnie okresu okupacji (1939 -- 1945)

III/4 -- dot. ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 -- Inne...

IV. Korespondencja

.....
.....
.....
.....

v. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓

vi. Fotografie: V 206. II

- II. Materiały uzupełniające do referatu:
- kserokopia artykułu (zostało wniecone do spierdzenia) „Kosmos
Drewno. Fotografia. K. 1, s. 1.

T. 3757

11-1

KOSMOWSKA IRENA, c. Wiktoryna

i Ireny, ur. 20 XII 1879
w Warszawie w rodzinie
inteligenckiej, publicys-
tka; ukończyła szkołę
średnią (pensję) w War-
szawie, szkołę gospodar-
czą w Kuźnicach (Zako-
pane), studiowała na
Uniwersytecie Lwow-
skim; działaczka zara-

niarskiego ruchu ludowego i redaktorka
„Zarania” (pisała pod ps. Jasiek z Lipnicy),
współorganizatorka i sekretarz Towarzystwa
Kółek Rolniczych im. S. Staszica, w 1913
założycielka Żeńskiej Szkoły Rolniczej
w Krasieninie, wiceminister opieki społecznej

w Tymczasowym Rządzie Ludowym Re-
publiki Polskiej w Lublinie (1918), w latach
1919-1931 członkini ZG PSL „Wyzwolenie”
i posłanka na Sejm, od 1931 członkini Rady
Naczelnej, a nast. NKW SL, redaktorka
„Zielonego Sztandaru”; w okresie okupacji
organizowała zakwaterowanie i wyżywienie
ludowców wysiedlonych z zachodnich ziem
Polski, pisała artykuły do prasy SL „Roch”,
aresztowana 18 VII 1942 przez gestapo,
więziona na Pawiaku, a nast. w Moabcie
w Berlinie; ranna w czasie bombardowania,
zmarła w szpitalu 21 VIII 1945; po wojnie
ekshumowana i pochowana w alei za-
służonych na Cmentarzu Wojskowym na
Powązkach; odzn. KGrun. I kl. (pośmiertnie).
[128]

266-
5.267

J. 3757/WSK

3 CH
der. dieblin

+ KOSMOUSKA Trema

(V) Wypisy ze źródła
Nazwiskowe karty informacyjne: 1

Ruch
Ludowy

T. 37 57/wsk

† KOSMOWSKA Irena

IRENA KOSMOWSKA

20 XII 1879 r. w Warszawie urodziła się Irena Kosmowska, nauczycielka, publicystka i działaczka ludowa. Z własnych zasobów na-
była mały ośrodek rolny w Krasieninie k. Lu-
bartowa, w którym założyła szkołę gospodar-
stwa wiejskiego dla dziewcząt. W 1915 r.
aresztowana przez władze carskie, została
skazana na długoletnie więzienie i zesłanie
na Syberię. Dzięki okupowi złożonemu przez
rodziców karę tę zamieniono na przymuso-
wy pobyt w Petersburgu. Tam pracowała
m.in. w Polskim Komitecie Pomocy Ofiarom
Wojny. W 1918 r. wróciła do Warszawy, przy-
wożąc 70 polskich sierot, którymi się opieko-
wała. Na łamach pisma „Wyzwolenie” wal-
czyła o reformę rolną i powszechną oświatę.
Posłanka do trzech kolejnych kadencji Sejmu
(1919, 1922, 1926), współpracowała m.in.
z Ligą Obrony Praw Człowieka i Obywatela.
Podczas II wojny światowej działała w kon-
spiracji. Organizowała przerzuty do Szwecji
„spalonych” w kraju ludowców, otaczała
opieką ukrywających się przed gestapo dzia-
laczy „Rocha”. Aresztowana w 1942 r., wię-
ziona na Pawlaku, została wywieziona do
Niemiec, do obozu pracy w Mahlow. Mimo
starszego wieku i choroby pracowała przy
budowie linii kolejowej. Ranna w czasie
bombardowania zmarła 21 VIII 1945 r.

WM 2006

KOSMOŃSKA Irena

